Kerkelä Julia

24.7.2024

Eduskunnalle tiedottaminen / Neuvostoraportti / Ulkoasiainneuvosto Brysselissä 22.7.2024

Ulkoasiainneuvosto 22.7.2024

Venäjän hyökkäys Ukrainaan –keskustelussa Ukrainan UMI Kuleba toi esiin maan kriittisen energiatilanteen, jonka parantamiseksi tarvitaan lisää ilmapuolustusta.

EU-maiden sisäisessä keskustelussa käytiin läpi Ukraina-tuen eri raiteita. Esillä olivat mm. tuki Ukrainan energiasektorille, sotilaallinen tuki, Sveitsin rauhankonferenssin jälkeiset toimet sekä Euroopan rauhanrahaston aloitteet. Keskustelussa korostui tarve vahvistaa eurooppalaista energiaverkostoa, parantaen EU:n mahdollisuuksia lisätä sähkönsiirtoja Ukrainaan.

Lähi-idän osalta keskusteltiin Gazan ja Länsirannan tilanteesta ja humanitaarisen avun perillepääsystä. Jäsenmaat jakoivat huolen konfliktin alueellisesta laajenemisesta. Keskustelussa painotettiin Palestiinalaishallinnolle kohdistuvan tuen tehostamisen tarvetta.

Epävirallisella lounaalla Euroopan investointipankin puheenjohtaja Nadia Calviñon kanssa jäsenmaat kuulivat EIP:n prioriteeteista, fokusoiden erityisesti Ukrainaan ja Lähi-itään. EIP:n strateginen tiekartan osalta huomiota kiinnitetään erityisesti Euroopan turvallisuuden ja puolustusteollisuuden tukemiseen. EIP:n toiminnan keskiössä on tuki Ukrainalle mm. energiasektorin osalta.

Ulkoasiainneuvoston aiheina olivat Venäjän hyökkäys Ukrainaan, Lähi-idän tilanne sekä epävirallinen lounas EIP:n pääjohtaja Nadia Calviñon kanssa. Suomea kokouksessa edusti ulkoministeri Valtonen.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan

Ukrainan UMI Kuleba totesi, että Ukraina odottaa uuden komission nimittämistä ja EU:n tuen jatkumista. Laajentumisneuvottelut Ukrainan kanssa on käynnistetty, ja Ukraina jatkaa linjautumistaan EU:n lainsäädäntöön. UMI Kuleba painotti, että maan kriittisen energiatilanteen vuoksi Ukraina tarvitsee lisää ilmapuolustusta, energiajärjestelmän hajauttamista sekä EU:n sähkönsiirtokapasiteetin lisäämistä ja rahoitusta. Ukraina toivoi mahdollisimman pikaista etenemistä Euroopan rauhanrahastoon liittyvien päätöksien kanssa, sekä kiitti päätöksestä kanavoida Venäjän pysäytettyjä varoja sotilaalliseen tukeen sekä 14. pakotepaketin hyväksymisestä. UMI Kuleba toivoi pakotteiden toimeenpanon kiristämistä erityisesti pakotteiden kierron ehkäisemiseksi.

Ukrainan UMI Kuleba totesi Sveitsin rauhanhuippukokouksen olleen onnistunut, mutta vasta alku jatkuvalle prosessille. Valmistelevia kokouksia jatketaan syksyllä. Vaikuttamistoimintaa Ukrainan rauhansuunnitelman toteuttamiseksi kolmansiin maihin tulee jatkaa ja EU:n tulee viestiä selkeästi ja yhtenäi-

sesti tukensa. Korkea edustaja Borrell totesi EU:n tavoitteeksi päättää Ukrainan sota rauhansuunnitelmalla, joka perustuu YK:n peruskirjan ja rajojen loukkaamattomuuden kunnioittamiseen, huomioiden Venäjän hyökkäyksen kohteena olevan Ukrainan toiveet. Tuen jatkuminen Sveitsin huippukokouksen julkilausumalle tulee vahvistaa samalla vastaten Venäjän disinformaatioon.

Korkea edustaja Borrell kävi läpi EU:n työlinjoja. EU:n ja sen jäsenmaiden tulee mobilisoida tukea energiayhteisön energiatukirahaston kautta. Ukraina tarvitsee ilmapuolustusta ja ammuksia, missä EU:lla on tärkeä rooli sodan pitkittyessä. Borrell painotti Euroopan rauhanrahastoon liittyvän päätöksen kiireellisyyttä ja vetosi jäsenmaihin, että uusi Venäjän vastainen hybridipakoteregiimi ja sen ensimmäiset listaukset asetettaisiin voimaan heti kesän jälkeen. Borrell totesi yhteenvedossaan, että EU:n tekemää vaikuttamista kolmansiin maihin on jatkettava ja EU:n koordinoitava viestejä ennen YK:n yleiskokousta.

Komissaari Várhelyi kertoi, että EU:n ja sen jäsenmaiden yhteenlaskettu tuki Ukrainalle on nyt noin 108mrd euroa. Ukraina-välineen ensimmäinen maksatus on tarkoitus hyväksyä neuvostossa pian. Lisätukea Ukrainan vaikealle energiatilanteelle pyritään kanavoimaan energiarahaston ja pelastuspalvelumekanismin kautta.

Jäsenmaiden välisessä keskustelussa korostuivat etenkin sotilaallisen ja energiasektorin tuen kiirehtiminen, diplomaattisen vaikuttamistyön jatkaminen sekä 15. pakotepaketin valmistelut ml. pakotteiden kiertoon puuttuminen. Jäsenmaat tuomitsivat voimakkaasti Venäjän 8.7. tekemät iskut kiovalaiseen lastensairaalaan. Keskustelussa peräänkuulutettiin puolustusmateriaalituen lisäämistä, päätöksiä Euroopan rauhanrahastosta sekä pysäytettyjen varojen tuottojen kohdentamista Ukrainan sotilaalliseen tukeen.

Suomen puheenvuorossa tuomittiin Venäjän tekemät iskut siviilikohteisiin ml. lastensairaalaisku, jotka ovat vastuunalaisia sotarikoksia. EU:n tulee sitoutua energiatilanteeseen ja sotilaallisiin tarpeisiin vastatakseen. Euroopan rauhanrahaston pattitilanne ei ole hyväksyttävää. Suomi tuki pysäytettyjä varoja koskevaa työtä sekä Venäjää koskevan hybridipakoteregiimin hyväksymistä. 15. pakotepaketin valmistelu tulee aloittaa mahdollisimman pian keskittyen tehokkaaseen täytäntöönpanoon ja pakotteiden kiertämisen torjuntaan. Varjolaivaston osalta on vaikutettava mm. lippuvaltioiden suuntaan.

Korkea edustaja Borrell ilmoitti jäsenmaiden kesken käydyn keskustelun jälkeen epävirallisten ulko- että puolustusministereiden kokousten järjestämisestä Brysselissä 29. ja 30. elokuuta.

Lähi-idän tilanne

Korkea edustaja Borrell pohjusti keskustelua kertoen Gazan ajankohtaisesta tilanteesta. Länsirannalla tilanne on hankala. Borrell totesi, että EU:n tulee puolustaa ICC:n positioita ja tukea UNRWA:n työtä. Tuleva YK:n yleiskokous tulee olemaan tärkeä mahdollisuus lisätä poliittista painetta. Keskusteluyhteyttä Arabikumppaneiden kanssa tulee jatkaa. Borrell nosti esiin myös Israelin ja Hizbollahin väliset jännitteet. Borrell muistutti, että kahden valtion malli saavutetaan vain poliittisen tuen kautta diplomaattisia kanavia hyödyntäen, jotta varmistetaan sodan aikanaan päätyttyä ratkaisu, jolla varmistetaan, että sota ei toistu.

Komissio kertoi suunnitelmastaan palestiinalaishallinnon tueksi. Pakettiin sisältyy NDICI-rahoitusta ja Euroopan investointipankin lainoitusta. Palestiinalaishallinto on sitoutunut laajaan reformiohjelmaan, ja kaikki maksut sidottu reformiohjelmassa edistymiseen. Länsirannan tilanteen tasapainottaminen, Gazan jälleenrakentaminen sekä palestiinalaishallinnon ja Israelin yhteistyön kehittäminen toimivat pidemmän aikavälin tavoitteina. Komissio totesi alueen humanitaarisen tilanteen vaikeutuneen koko ajan heikon turvallisuustilanteen estäen humanitaarisen toimijoiden työn. Kansainvälisen humanitaarisen lainsäädännön mukaan humanitaarisen avun perillepääsy on turvattava. EU on tehnyt tähän mennessä lähes 60 avustuslentoa, ja maareitti yritetään saada käyttöön Jordanian kautta.

Euroopan ulkosuhdehallinnon ihmisoikeuksien erityisedustaja Skoog piti puheenvuoron kansainvälisen lainsäädännön näkökulmasta. Sotilaallisen voimankäytön on täytettävä välttämättömyyden ja suhteellisuuden vaatimukset. Skoog mainitsi, että tähän mennessä tapahtunut on saattanut täyttää sotarikosten tunnusmerkit mm. iskut siviilejä kohtaan. Skoog korosti, että muun maailman vastuulla on olla edistämättä toiminnallaan lainvastaisuuksia ja toimia yhteistyössä ICC:n kanssa.

Jäsenmaiden sisäisessä keskustelussa tuotiin esille seuraavat prioriteetit: pysyvä tulitauko Gazassa, panttivankien vapauttaminen, Bidenin suunnitelman tukeminen, katastrofaalisen humanitaarisen tilanteen parantaminen sekä humanitaarisen avun perillepääsyn edistäminen. Täysi tuki annettiin myös palestiinalaishallinnon tukemiselle. Esiin tuotiin myös toive tukea alueella toimivien järjestöjen (kuten UNRWA:n) mahdollisuuksia toimittaa humanitaarista apua paikalliselle väestölle sekä työskennellä alueen lisääntyneiden jännitteiden de-eskaloimiseksi.

Suomi totesi, että Bidenin tulitaukosuunnitelman lisäksi on laadittava ”day after” –skenaario, jonka on oltava linjassa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien sekä kansainvälisen yhteisön periaatteiden kanssa, koskien myös palestiinalaishallinnon roolia. EU:n tuki palestiinalaishallinnolle sekä reformiohjelma ovat tärkeitä. EU:n tulisi vaikuttaa Israeliin tulli- ja verotulojen maksamiseksi, sekä Israelin kanssa järjestettävä assosiaationeuvoston kokous tulee hyödyntää ihmisoikeusvelvoitteista keskustelemiseksi.

Epävirallinen lounas EIP:n pääjohtaja Nadia Calviñon kanssa

Keskustelussa korostuivat kasvava tarve puolustusteollisuuden ja turvallisuuden rahoitukselle, tuki Ukrainalle, eteläinen naapurusto ja Lähi-itä sekä Global Gateway. Korkea edustaja Borrell totesi EIP:n roolin olevan keskeinen EU:n turvallisuuden, kilpailukyvyn ja tuottavuuden ylläpitämisessä. EIP:n uudessa strategisessa tiekartassa on kahdeksan prioriteettia: puolustus ja turvallisuus, maatalous, pääomamarkkinat, ilmastotoimet ja ympäristö, digitaalinen ja tietoliikenne sekä tutkimus, innovointi ja teknologia.

Pääjohtaja Calviño totesi EIP:n tuen Ukrainalle olevan vankkumaton. Pääsektorit Ukrainan tukemiseksi ovat asuminen, energia, liikenneinfrastruktuuri sekä yksityisen sektorin tuki. Lisäksi EIP on lanseerannut vienninedistämisvälineen, joka tukee eurooppalaisten yritysten toimia Ukrainassa. Työtä jatketaan myös laajentumismaissa, itäisessä naapurustossa sekä Länsi-Balkanilla varmistaen Euroopan ulkosuhdehallinnon kanssa, että toimet ovat EU:n poliittisten linjausten mukaisia. Komissaari Várhelyi totesi, että toimet ovat olleet onnistuneita erityisesti Ukrainan jälleenrakennukseen, laajentumiseen, eteläisen naapuruston investointeihin ja Global Gatewayn investointisuunnitelmaan liittyen. Komissio tukee turvallisuuden ja puolustuksen rahoittamisen vahvistamista.

Jäsenmaat kommentoivat strategista tiekarttaa kiittävään sävyyn, sekä tunnistivat EIP:n keskeisen roolin EU:n strategisten prioriteettien rahoittajana. Jäsenmaiden kommenteissa korostuivat tarve puolustusteollisuuden ja turvallisuuden rahoituksen vahvistamiselle, tuki Ukrainalle ja Global Gatewayn toimeenpano. EU:n ulkopolitiikan ja EIP:n toimien tulisi olla keskenään synkronisoituja. Suomi nosti puheenvuorossaan esille tarpeen puolustusteollisuuden ja turvallisuuden rahoituksen vahvistamiselle, toivoi tuen lisäämistä teknologisten ja digitaalisten innovaatioiden edistämiseksi ja painotti Ukrainan jälleenrakennukseen kohdistuvan rahoituksen tärkeyttä. Suomi myös toi puheenvuorossaan esiin eurooppalaisten yritysten osallistumisen edellytyksien mahdollistamista esimerkiksi suoraviivaistamalla rahoitukseen pääsyä.

Ajankohtaiset aiheet

Neuvosto keskusteli **digitaalisen diplomatian** edistymisraportista. Korkea edustaja Borrell totesi, että EU:n ja sen yritysten tulee työskennellä yhteisesti digitaalisen tulevaisuuden rakentamiseksi. Jäsenmaat korostivat aiheen merkitystä geopoliittisesti ja oleellisena osana yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Suomen edustajat
Ulkoministeri Elina Valtonen ja virkamiesvaltuuskunta